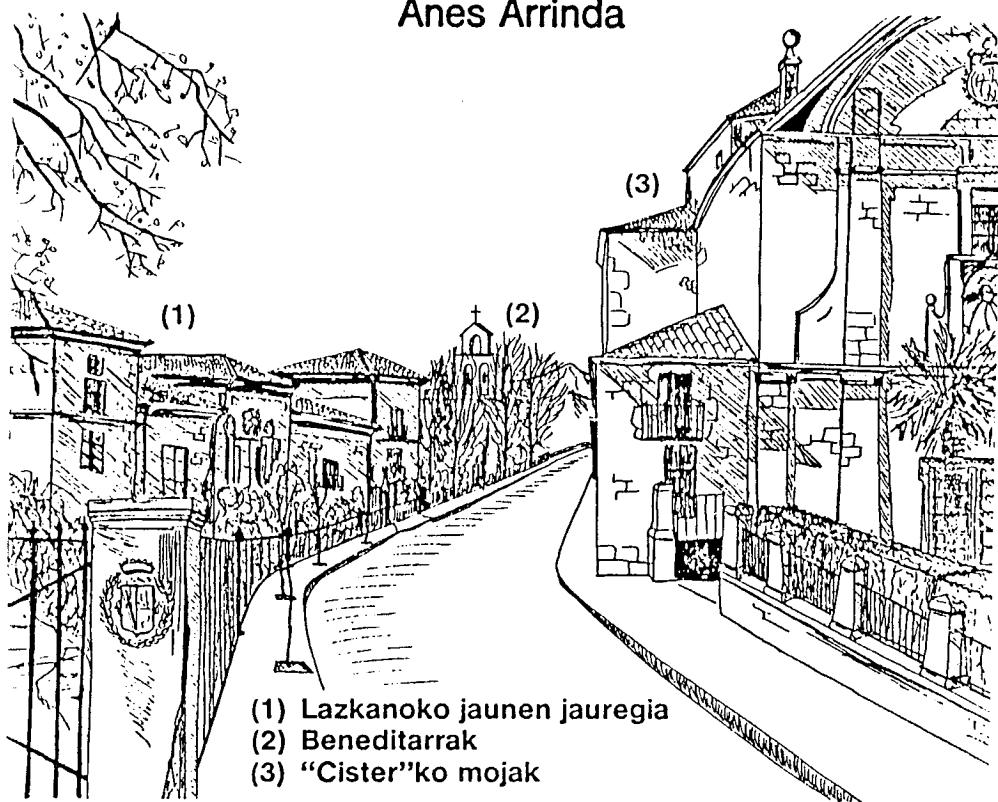

ZINEMA

ZINE GIOIA

ANAI ARTEKO GORROTOA: GIPUZKOA ETA NAPARROA

Anes Arrinda

JARRAIPENA

19.-Tiebasko gaztelua.

OFF/. Iruñatik ordu beteko bidean dago Tiebasko gaztelua, sorkalde aldera. Ate nagusitik sartuta eskubira ikuillua dago zaldi eta mandoentzat. Erdian zurubia gora igotzeko eta onen gibelean gudarientzako gela zabala gazteluaren neurrian. Ezkerretik sutegia dago. Iru gelak dute bakoitzak bere atea. Sutegia bearrezkoa da gaztelu, torre edo fortaleza batean eta Tiebasek ere badu berea.

20.-Sutegia egunez.

(Errementaria, larruzko aurre-mantal bat gainean duela, txingururan ari da burni guri bat maillukatzen. Sutegia aurrean. Semeno eta Borjaren erraiñuak.)

BORJA

Zertarako da sutegi bat gaztelu batean?

SEMENO

Tresnak zorroztu eta konpontzeko. Erabili az ondatu egiten dira eta amoztu ere bai. Noizik bein errepaso bat eman bear zaie.

BORJA

Au da sutegia? Lau parete ditu eta zulo bat urarekin gainean...

SEMENO

Parete oien tartea arri-kozkorrez betetzen da ia goraiño; baiña, oiñerdi bat bezala lodian, arrien gainetik, ikatz-autsa ipintzen da. Eta, or ikusi dezun aska ori oiñ betekoa da. Ura du buzteñiken naastuta eta ur ori erratza txiki batekin suari botatzen zaio garra aunditzen danean, sua tximinitik gora joan ez dedin, guritzen ari dan burnira baizik...

(Errementariak Semenok diona egingo du)

BORJA

Aspo ori aundia da.

SEMENO

Aizea ematen dio suari eta oneri ura buztinakin botatzen zaionean, ez da ikatza arrotzen.

BORJA

Eta, arrizko aska aundi ori zertarako da?

SEMENO

Burnia tenplatzatzeko. Tresna berotuta gero, erdiotzik dagoanean, idi-adarra iortzi tresnarekin. Tresna errez txirristatzen bada, orduan ondo tenplatu dago eta ur otzertan sartu.

BORJA

Errementaria txingudian dabil lanean.

SEMENO

Txingudia egur baten gainean dago; sumilla esan oi zaio eta kana-erdi inguru lurpean sartuta dago. Ondoa daude mailua, mailu aundia, epaia, tenazak eta abar. Bazter artan daukazu egur-ikatza eta galbaia autsa kentzeko.

BORJA

Eta, arri borobil ori?

SEMENO

Ori esterea dezu, ari biguñakin egiña. Burnizko ardatz batek jasotzen du eta esku-biko ankarekin eraginda dabil. Azpian askatxo bat du urarekin. Ur ortan bustitzen da esterearen barrena bueltaka dabil, zorrozten ari dan errementari ura emateko. Baina, errementaria lan askorekin dabil eta utzi daigun pakean. Artu dezagun zurubia eta goazen mailletan gora.

(Semenoa eta Borjaren erraiñuak zurubian gora galtzen dira)

21.-Gazteluko lenengo solairuko gela aundi bat. Egunez.

(Ormak arrizkoak. Sartzeko, ate lodikote bat. Aurrean leio estu bat, aldamenetan arrizko eser-lekuekin, leiotik kanpora begira egoteko. Gela-erdian iru kana luze eta kana bete zabaleko mai bat, intxaur beltzez eser-aukiak bezala. Ormeetan gudarako tresnak: bai ezpata eta bai aizkora, bai azagai eta bai burnizko bola-zaarrak esku-leku baterri lotuak katez... Baita burnizko izkutuak burrukan norbere burua gordetzeko.)

(Gela-erdian Tiebasko Jauna; bizar zuri oparoa, begiak urdiñ, urteetan aurreratua ala gerrak ondatur... Berarekin guk ezagutzen degun Axari).

T.JAUNA

laio aiz i benetan, Axari; baiña, arazo onek ondo irtingo digula usten al duk?

AXARI

Ez bildurrik izan; gaur bertan emen izango dezu, zalantzarik gabe.

T. JAUNA

Salatariak edonun zeundek, Axari.

AXARI

Geureak ere bai eta orretxegaitik, ziur nago, gauerako ekarriko dutela.

T. JAUNA

Ez neuke besterik nai, Lazkauko jauntxoari adarra jotzeko. Semea bizirik eraman nai badu, urre ederrak eman bearuko ditu ordaiñetan. Bildur bat diat, Axari eta auxe dek: Erregearen ordezkoa etorriko ez ote dan egun auetako batean... Gudariak bear dizkik, gaztelarrekin darabilen burrukarako... Nik gudariak egoaldera bialdu eta gero, zer...?

AXARI

Lazkanokoak ez du ori jakingo. Jakinda ere, zer.? Nik ez diot arreri bildurrik bere semea nere eskuetan dagoen bitartean... llda ikusi nai ez badu, beintzat...

T. JAUNA

Ez abil ain oker, Axari.

AXARI

Oker ni ? Ez, jauna, zuzen nabil. Geu etxe-barutik gerala ez degu arren bildurrik.

T. JAUNA

Oste aundiak ekarriko balitu...?

AXARI

Zer oste eta oste-ondo. Oien bildurrik egundo ere ez! Ez aldakizu bere kobazuloan nai dedan guztietan sartzen naizela..?

T. JAUNA

Benetako axari aiz i, ordea...

AXARI

Laister izango degu emen.

T. JAUNA

Nundik nora jakiten dituk ainbeste Lazkanoko berri? Ez dek sekulan garbi ezer esaten...

AXARI

Oraintxen esan dizut gauza garbi: ba det nik an lagun zaar bat. Nere lagun dan ala nere diruena, ez dakit ori ondo. Dana dala, laguna det beintzat.

T. JAUNA

Nor da lagun maite ori..?

AXARI

Katagorri izenez. Arrera ona egiten diote Lazkanoko gazteluan. Ausardia badu eta aundi-naia ere bai... Errez dator nere esanetara.

T. JAUNA

Lagun ona eta probetxuzkoa.

AXARI

Bearrezkoa burruka onetan.

(Ixil-unea. Jauna mai-buruan eseri da. Axari, berriz, jira-ta-bira dabil batetik bestera,

gela osoa pausoz neurrituz. Keskatzu. Tarko leiora urbiltzen da eta kanpora begiratzen du, albiste baten zai balego bezela).

T. JAUNA

Nere kezak makur-gaitzak dituk. Burutik kendu ezin. Gogoratzen al dek nola dabilen Etxarriri su eman nairik..?

AXARI

(Beste mundutik baletor bezela)

Nor?

T. JAUNA

Lazkanokoa... Nor izango da ba besterik...?

AXARI

Ortan al zaude oraindik. Utzi egiozu pakean Lazkanokoari.

T. JAUNA

Etxarri-aranazek urteoro eman oi ziona pakean uzteko, aurten ukatu zio. Eskerrak Merinoa bertan zegoalari, bestela ematen dio su erriari... Baina, Etxarri su-labe bat biurtu arte ez omen du lorik egingo lazkaularrak... Maldizio ori botata omen dago... Guregana joko balu, ni Erregeari gudariak bota ondoren..?

AXARI

Tira, tira... Oraintxen aspertu nauzu zure betiko lelo orrekin!

J. TIEBAS

Zer nai dek? Gauzak diranez ikusi bear eta arriskuan begiak iriki... Ori dek zuurtasuna...

AXARI

Maiz izan oi da zuurkeria bildurraren es-talki eta aitzaki.

(Morroia dator eskilleratan gora. Atetik)

MORROIA

Jauna, Erregearen ordezkoa dator.

T. JAUNA

Bildur nuena gertatu da. Gero arte.

(Jauna morroiarekin batera doa. Gelditu da Axari bakarrik; seiñale du jazkeran ez dala morroi, nagusi baizik. Batera ta bestera dabil eten-gabe. Marmarrean ari da berekasa)

AXARI

Ez dituk urteak alperrik joaten, ez! Urteekin batera dijoazkio gizonari ausardia eta odol beroa. Soiña oztu eta gogoa auldu... Gero, bildurrari zuurkeri esan, eta orrela dana konpondu... Gure Jaun au ez da emendik aurrerako gazteluaren gora-beerak eramateko gauza... Orretarako adimen argi, biotz bero eta zaiñak sendo bear dira...

Gizon onek guztiak dizkiak zearo galduta...
Ezurrak gogortu, adimena moteldu eta odola oztu zaiok oneri...

(Leiotik kanpora begira dago une batean)
(Batetik bestera berriro) Gaztelu onek beste buru baten bearrean aurkitzen da. Eta, nor izan liteke buru ori neroni ez ba da? Bai, garai eldu zait. Orain arte, eskeiñi bai baiña eman ez. Itxaroten aspertu naiz. Arriskutik naikoa egin det. Saria bear det orain eta bereala... Bestela, nik egin ditudanak egin...? Ez, alajainkoa... Emendik aurrera ez noa iñoren sorora alorrean. Gaztelua, besterik ez det eskatzen. Eman bearco..!

(Urduri dabil gela neurtuz alde batetik bestera) Asko al da? Nik egiñak gutxi al dira..? Nere nekeak aundiak izan dira eta saria ere aundia bear zaie. Eta, egia esan, zai egoteko astirik ez det. Itxaroten egonda, asper-asper eginda nago. Garbi itz egingo diot eta erantzun garbia bear det. Emateko asmorik ez badu, esan dezala argi. Nere gariak eldu dira eta biltzeko garaia ere bai.

(Gogo beltz batek illundu dio Axariri aurpegia. Begietatik sua dariola jarri da)
Ez al zidak ostoporik bidean ipiñiko...!
Polita legoke..! Orain arte bere mandioak betetzen jardun det; emendik aurrera, beste baten mandioan nereak bilduko ditut. Nai badu eta nai ez-badu. Ez al dut ondo merezia..? Aspertu naiz besterenak egiten; egin dezatela orain besteek nereak. Bere alabaren eskua bear dut orain bertan! Ez al didate ukatuko...

OFF/. Zurubian gora Tiebasko Jaunaren alaba dator. Umetxo bat dakar eskutik. Gazte liraña. Argizari kolorea du. Eguzkiak jotzen ez duen mazustaren kolorea. Begiak urdin ditu eta ille-matasak luze eta beltz. Aitaren begiak eta amaren tximia. Azala beltzarana eta biotza sentikorra moroarteko bere amamarenaren antzera. Bere ama egoaldetik etorri zan Tiebasko gaztelura, Tudelatik ekarria. Amaren ama moroa zala zurru-murrua sortu zan Tiebasen, etxeoandre berria Tudelatik ekarri zutenean. Soiñeko luzea dakar eta gerria estua Lore, gazteluko alabeak.

(Kamarak lagunduko dio bidean)
(Axarik atakan ikusi duanean onela dio bere kolkorako:

AXARI

Arrera ona egin bearco diot eta aurpegi alaia ipiñi.

LORE

(Umetxoari begiratu bear aretan ez du Lorek Axaririk ikusi sartu dan artean).

Emen al ziñan...?

AXARI

Ementxen zure zai...Aspaldian ez nuela zurekin itz-jario gozorik egiteko aukerarik-eta...

LORE

(Berekiko)

Betikoa... Sinistuko diotelakoan...Zeren ondoren dabillen badakit...

AXARI

Itz egidazu, Lore... Zuretik darion ezti gozoa ez eidazu uka...

LORE

Aita nun da?

AXARI

(Oso goxo)

Errege-ordezkoaren billa joan da.

(Lore alde egiten asi da)

Nora zoaz? Zaude nerekin apur batean...

LORE

(Illun)

Zer nai dezu?

AXARI

(Lorek eskutik dakarren umetxoari begira)

Ezkon-opari ederra ekarri ez badizut gero nik...

LORE

(Umea aitatzean biguntzen da Lore)

Gaixoa..! On-ona da mutiltxoa... Nundik ekarri dezu..?

AXARI

Badet nik Lazkanoko Albitxu baserrian lagun bat... Arrek utzi zidan semea...

LORE

Eta, amak bere semea ekartzen utzi dizu..?!

AXARI

Ez du amarik izan bear...

LORE

Esaten nuan ba nik... Gizona izan bear bere semea etxetik kanpora bialtzeko..!

AXARI

Gurekin konfiantza duen seiñalea...

LORE

Ez txikia ere, orrelako umetxo bat iñori emateko...

AXARI

Uste oso-oso du guregan. Jostallu polita izango dezu...

LORE

Jostailua..? Ama izango nazaio. Banoa baztarrak erakustera, ia apur bat alaitzen dan.

AXARI

Negarrari ematen badio, astindu zazu..! (Lorek alde egiten du. Axari bakarrik)

Ez du nerekin eskontzeko gogo berorik...Bo...Beretzako okerrago. Nai badu eta nai ez badu, nerekin eskondu bearko du. Aspalditik eskeiñi zidaten eta berarekin batera gaztelua. Nere elburura iritxi naiz. Nere garaira eldu naiz eta ez det denbora alperrik galtzeko gogorik. Neri adarra jo..? Ez onek, ez bere aitak, ezta beste iñork ere gaztelu onetan.

(Leiotik begiratzeko du berrir)

Eginkizun aundia bete det. Orra laznakoko semea atzemanda dakarte. Nere epea bete da. Orain edo sekulan ez!

(Korrika alde egiten du zurubian beera)

(Semeno eta Borjaren erraiñuak gelaren baztar batean testigu)

22/-Etxeko atarian. Egunez.

(Semeno dakarte gudarien artean lotuta. Lerden eta kopetillun)

(Atarian axari zai)

AXARI

Ongi etorri, Semeno, zure kabi gozo onetara... Aspaldiko zorra diak. Nik zauritutako basurdea, ik jaso alajaiñfetan eta gaiñera nere bizkarretik parre eragin... Arrapatu aut, basurda-kume ori. Egizak orain parre... Arroputsa ire aurrekoak bezela. Guztiak menperatu nai Kastillarekin buru bat eginda... Bete Nafarroaren aurka... Nere oinpean bear dek... Nere txanda eldu dek... Itzik ez al dek..!

GUDARIAK

Ba, mingaiña barruan du. Bere lagunak agotik kanpora du berea. Arbola baten urkatu degu.

AXARI

Ondo egiña eta beroneri ere beste orren beste egin baziozuten, obe. Laga gu emen eta zoazte, bi ez beste guztiok, zuen gelara, deskantsua bearko dezute. (Bi gudari gelditzen dira eta besteak badoaz erdiko atetik, zurubi atzetik.)

Odolkiak ordaiñetan, Semeno. Nere eskuetan erori aiz basakatu baten antzera. Egizak orain parre..! Bildur al aiz..?

SEMENO

Askatu lokarriak eta ikusiko degu emen nor den bildurtia.

AXARI

Zoroa naizela usten al dek, iri lokarriak askatzeko..?

SEMENO

Orra bildurra nork agertzen duen. Ire bildur..? Noiz..? Basoan basurdearen ondoren, Aralarko oianean, alkar jo genduan..? Zergaitik ez itzan orduan nere aurrean aiñ arro jarri..? Testigurik gabe, biok bakarrik, aurrez-aurre, zergaitik alde egin oan basurdea nere eskuetan utzita..? Nere geziaren aurrean dar-dar ikusi induten basoko pagoek..!

AXARI

Makillaldia irabazten ari aiz.

SEMENO

Egia beti mingarri. Ezagun dek ire jatorria...

(Axarik ez dio itzak amaitzen utzi. Jo du aurpegian).

Lotuta dagoanarekin gogorkeria... Zaldizaiña izan aiz i beti!

AXARI

Mingaiña moztuko diat.

SEMENO

Gizon eta zaldun baitzake, nere eskuak askatu eta ezpata eskeiñiko eidakek.

AXARI

Sare barruan arrapatu aut eta sare barruan bearko dek, katamotz orrek. Nere oinpean aut, Semeno.

SEMENO

Gezurrak irten dik: ni Etxeko jaunaren menpean nauk. Ez, ire menpean.

AXARI

Biok bat gaituk.

SEMENO

Orduan, a zer bikotea..!

AXARI

Arro ator... Joango zaizkik arrokeriak emendik irtetzerako...

SEMENO

Lotuta dagoanarekin arro... Lazkano aldean ez zerazte zuek aiñ arro agertzen..!

AXARI

Egun gutxi dira an izan naizela. ! Olazagutin itzala zeifnek esan zidala usten dek lazkaular batek ez bada..? Lagun onak

zauzkat nik Lazkanon...

SEMENO

Eurak ez ditek, ba, iregan lagun onik billatu...

AXARI

Eta, nik neurekin eraman izan oi ditudan diruetan...? Oientzako ez da ate itxirik... Motelak bizkortu, itxuak argitu, errenak arindu, argalak indartu, okerrak zuzendu, zuzenak okertu... orra diruaren zenbait aalmen... Urre-gorriaren dizdira ikusi orduko, leialena ere salatzaile biurtzen dek. Orrenbeste jakingo dek ik ere.

SEMENO

Tamalez, bai.

AXARI

Diruak lillura sortzen dik barnean eta zuen artean badiat nik diruak lilluratutako bat. Zuen kabian sartzeko ausardia bear dek eta neri ez zait falta izan... Salatzailea nor dan jakin nai dek..? Emango diat gusto ori: Lazkaumendian, Aralar-bidean, bada karobia aldamenean duen baserri zabal bat...

SEMENO

Gezurretan ari aiz. Albitxukoak ez nau zekulan salduko!

AXARI

(Kantuz letanien antzera)

...okerrak zuzendu, zuzenak okertu...

SEMENO

Alperrik ari aiz.

AXARI

Leialena ere saltzaile...

SEMENO

Alperrik abil.

AXARI

Probak eta argibideak bazetiat...

SEMENO

Ez diat tutik sinisten.

AXARI

Iretzat okerrago.

(Une orretan Tiebasko Jauna agetzen da zurubian, beera datorrela. Berekin datoz Erregearen oredezkoa, eta Lore).

T. JAUNA

Emen al zerazte?

AXARI

Bai. Oraintxen nengoen zuri berri emateko.

T. JAUNA

Itxaron apur batean jaun au agurtu arte. (Gazteluaren atarian bertan ipiñi dio zaldia

gudari batek. Alde egiten du Erregearen Ordezkarriak.) (Agur egiten diote)

(Semenori)

Ongi etorri gure etxera, Semeno.

(Axariri)

Lorek ikusi ditu sartzen eta albistea ematera etorri zait.

AXARI

Ez neuzun esaten...? Ara gaur bertan nola ekarri duten.

T. JAUNA

ALA DEK BAI; ALA DEK. Orain joan eta egizek Lazkanoko gora-beerak.

(Axari ikuilluko atetik sartzen da zaldia aukeraratzerara. Bitartean beste guztiak gora doaz. Gero Axarik irten eta alde egingo du zaldian)

23/-**Tiebas Gazteluko gela nagusia.**

Egunez.

(Guztiak atetik sartzen dira)

T. JAUNA

(Gudariei)

Semeno askatu. Lazkanoko semea ez dago ondo lotuta.

(Semeno askatzen dute eta gudariak alde egiten dute. Bi geldituko dira atean kanpotik zaindari)

LORE

(Semenori begira-begira dago. Aitari mai-tekor onela diotza)

Jaten amango al diot; goserik izango data.

T. JAUNA

Bai, Lore, emaiozu jaten.

(Lorek alde egiten du jatekoaren billa).

(Semenori) Zeure etxean zaude, Semeno.

SEMENO

Neure etxean...? Pozago ikusiko zenduteke guztiok nere burua pago batetik zintzilika.

T. JAUNA

Ori ere nere esku dago.

SEMENO

Zuk ni urkatu...? Bizarrik ez dezu...

T. JAUNA

Ez nazazula berotu... bestela gaur bertan egingo det lan ori.

SEMENO

Ondorenak gogoratu eta zatoz orduan ni urkatzerara..!

T. JAUNA

Tiebasko Jauna argizarizkoa dala usten al dek..! Ire lagun Periz illa dek eta i iltzeko

arriskuan...

SEMENO
Zaunka asko egiten duen txakurrak...

T. JAUNA
Berotzen ari nauk ire arrokeriarekin... Itzak neurtu, mesedez...
(Semenok bere burua arro jasotzen du Jaunaren aurrean. Alkarizketa au Lorek etendu gelan sartzean. Gaztaia, ogia eta ardoa dakarzki eskuetan eta maiean uzten ditu).

LORE
Ara emen gosea iltzeko aiña... Beste zer-bait nai badezu..?

SEMENO
Eskerrik asko. Zure aitak eskeintzen didana baiño obea dezu au.
(Semenok maiean eseri eta jan. Bitartean Lore berari begira.)

T. JAUNA
(Bere kolkorako)
Arroa duk Lazkanoko kasta au. Ez litekek burua makurtuko ilda ere. Barruko nere gorroto bizia asetzeko une egokia eldu zait. Urkatu ere urkatuko nuke; baña, gero euren atzaparretan eroriko bagiña... Neri aurpegi eman ume mukizu onek! Alaz ere obe izango degu onen trukean abere mordoxka bat ateratzea...
(Semenori)
Emendik alde egiteko asmorik ez artu, bizia galduko zenduke-ta.
(Alde egiten du eta ate-ondoako gudarieri ezer esaten die).

LORE
(Lore eta Semeno biak bakarrik. Semeno jaten maiean eta Lore zutik berari begira biotz-bera eta ezti)
Ona al dago?

SEMENO
Txerri goseak, ezkurra ames eta gose danarentzat, ogi gogorrik ez. Gogorraren orde, biguñia eta gaztaia ekartzen badi-zute...

LORE
Ez da ezer asko.

SEMENO
Arrazoi dezu. Ori baiña gauza oberik arkitu det nik emen...

LORE
Zer arkitu dezu?

SEMENO
Gorroto illun artean, maitasun-izpi baten argia...

(Loreri aurpegia gorritu zaio beltzara izan arren. Ixil-unea. Semenok, jan)

LORE
Geiagorik nai..?

SEMENO
Gauza bat geiago naiko neuke: zu Tie-basko alaba ez izatea.

LORE
Ene..! Ori gauza arritzekoa...

SEMENO
Ez da gauza aiñ arritzekoa... Dana dala eta dena den, gaur egin didazun arrera on au ez det sekulan aztuko.

LORE
Izan ere, Lazkano ain urrutian ez balego...

SEMENO
Sei ordu ez dira bear andik onera etortzeko...

LORE
Ez naiz orretan ari.

SEMENO
Zertan ari zera, ba..?

LORE
Gure arteko gorroto sakon eta luzeak ditut gogoan... Gorrotoa anai-artekoa izateak ematen dit min geiago oraindik.

SEMENO
Auzokoak gera eta auzokoekin egin oi da burruka...

LORE
Gure artean ez luke orrelako gorrotorik bear...

SEMENO
Auxen da arritzekoa benetan! Ez nuen bela pentsako, emen guri iñork maitekor begira zezakigunik...

LORE
Aitari esaten diot gure artean pakea egin bear dala.

SEMENO
Ori eziña da.

LORE
Ba, nik pakearen bideari jarraituko diot beti. Lortuko banu ezer..!

SEMENO
Alperrik zabilta, Lore; bizi osoan gorroto izan dana, zartzaroan nola maitatu..?

LORE
Alaz ere, bide orreri jarraituko diot asper-tzeke, gogoz nai duanentzat ez bait da eziñik.

SEMENO
Oraingo au beintzat, bai. Eta, alkarrekin

zertan ari geran zure aitak entzungo balu..?

LORE

Gure aitak badu zeregiñik Erregearen ordezkoa etorri ta gero.

SEMENO

Zertara etorri da?

LORE

Gudari billa eta, badakizu, ez dira edonorekin konformatzen; onenak nai dituzte...

SEMENO

Emen dabillen petral ori ez al du gerrara bialdu bear..?

LORE

Ori ez du egundo bere aldamenetik kentzen. Orrelako gizon azkarrik ez omen da edonoiz jaiotzen.

SEMENO

Zertarako dan.

LORE

Neronek ere orixe diot. Aspisugetarako ederra ori... Beti dabil nor nola salduko.

SEMENO

Kanpoan izan dala esan dit, Lazkanon.

LORE

Ala dio berak.

SEMENO

zertara joan danik..?

(Lore zalantzan... Baiña, itz egitea erabaki du)

LORE

Bai, esango dizut, ez bait zait bere ajolik. Zure berri jakitera joan zan Lazkanora.

SEMENO

Eta, an duen lagunak ni Olazagutin nengola esan zion.

LORE

Nik aiña badakizu. Ango baserri batera joana da, Aralar bidean. Baserriaren izena ez zait gogoratzen.

SEMENO

Izenak esango dizkizut, ia orrela gogoratzen dezun: Atxubitetxe, Abalin, Beistin, Iztueta, Albitxu...

LORE

Orixe da!

SEMENO

Albitxu baserrian izan dala ziur zaude?

LORE

Berak ala dio entzun nai duanari. Dan ala ez jakiteko bidea badezu, umetxo bat ekarri du bertatik-eta.

SEMENO

Nolakoa da ume ori? Zer seiñale ditu?

LORE

Lau urte inguru, urregorritzko illea, Joan duela izena esaten du...

SEMENO

Baliteke... Baiña, zertarako ekarri du onera?

LORE

Argibidetzat edo... Zu Olazagutin ziñan ala ez jakin arte...

(Ortan ari dirala Axari eldu da ate-ondora eta zertan ari diran entzutean izkutuan gelditzen da salatari)

SEMENO

Gure-gureak bakarrik zekiten ni Olazagutira joana nintzala, ixilletako arazora joana bait nintzan... Albitxu bada, ardi-narruz jantzitako otsoa da bertako Otxoa jauna... Nundik jakin dute bestela, ni Olazagutin nengoela..? Eta, Albitxuko semea emen, zertan..?

AXARI

(Barrura sartzen da)

Orrelakoak sinisten dituk..?! Ja, ja, jai...!

Ezari txoroa izan, Albitxu oso leiale dek... Zeiñentzako dan jakinbear...

SEMENO

Ago ixilik, betiko zaldi-zain ori! Gizon baitzake, ez ukek ire lagunik salduko.

AXARI

Aren bearrik ez diat geiago.

SEMENO

Suge saltzaillea..!

AXARI

Ni ala Albitxukoa?

SEMENO

Biok.

AXARI

Mintzo ari gaur. Nik moztuko diat iri biar mingain zikin ori..!

T. JAUNA

(Zurubian gora dator gudariz inguraturik amorruren bitza ezpaiñetatik dariola. Sartzen da gelan eta Semenori amorruez begiraturik)

Aita arro baten seme arroa..! Lotu zazute!

(Berrito lotzen dizkiote eskuak sokaz)

Ori egin gizonak..! Abereak agindu eta soldaduak prestatu..?! Damutuko zaio!

AXARI

Zuri irrika eta iruzur egitea da ori, jauna,

zu tentel bat baziñake bezala...

T. JAUNA

Ni tentela..? Datorrela len-bai-len. Emen sartu orduko ire burua leiotik zintzilika ikusi dik, Semeno. Aiek biar goizean emen orduko, irea egiña izango dek. Tiebasko Jauna ez da odolagaitik ikarutzen dan emakumezkoa.

AXARI

Orretan tinko, jauna. Gogor jokatu bear degu.

LORE

Ez, aita, ez zazu orrelakorik egin! Arren, aitatxo..!

T. JAUNA

Noiztik orrela..?! Ire aitaren aurka al abillen..?! Biar bertan urkatuko diñat!

LORE

(Aitaren aurrean negarrez eta belauniko)

Ez, aitatxo..! Ez..!

T. JAUNA

Kendu nere aurretik..! Artu eta eraman zazute emendik!

(Bi guda-mutillek galtzarbetik artu eta eramaten dute kanpora. Lorek alde egin duanean, gudariei)

Ori kartzelara. Giltzapean ipiñi. Zer, ba..? Lazkanoko jaun arro orrek neri iruzur..?!
AXARI

Ziztrin batzuek bagiña bezela artu gaitu, jauna.

(Batetik bestera dabilta biak gela neurtzen beuren urratsez)

OFF/. Aurpegiko zaiñak leer bearrean dauzka Tiebas Jaunak: Amorru bizia batetik biotzetik gaiñezka eta bildur apurren bat ere bai naastean... Axarik poza begietan: beste asmo guztiak betetzen doaz banan-banan. Elburua begien aurrean dauka eskuekin ikutzeko moduan. (Atetik morroi bat izketan)

MORROIA

Jauna, orain etorri dan fraile batek berorrek in egon bear duela dio.

T. JAUNA

Zer arraie nai du fraile batek gurean..?!
MORROIA

Berorreki itzik egin gabe ez omen da emendik joango.

AXARI

(Jaunari)

Ez dauka nola-naiko ausardia fraile kas-kamotz orrek..! Neregano baletor..!

T. JAUNA

(Morroiari)

Datorrela aurrera eta orrela jakingo degu zer nai duen.

AXARI

Fraile motz oiek beti iñoren bizkarretik nola biziko... Eurak lana egingo baluteke, beti besteen ematekoari zai egon gabe... Nik ematekotan badaude..?

T. JAUNA

Zergaitik diek fraileei ainbeste gorroto..?

AXARI

Alper utsak direlako.

FRAILEA

(Morroiarekin sartu da. Kapusai luzea dakar orpoetaraiño bere txanoarekin, nekazarien antzera, soka bat gerrian eta gurutzea lepotik zintzilik)

Arratsalde on Jainkoak.

T. JAUNA

Zerk ekarri zaitu gurera?

FRAILEA

Eskean etorri naiz ingumari auetara...Zuen gazteluan sartu eta sukaldean esan didate biar goizean, albakoan, gizona urkatu bear dezutela.

AXARI

Ala da eta zuri, zer..?

FRAILEA

Olakoetan badut nik eginbear bat...

AXARI

(Asarre)

Zer eginbear, gero..!

FRAILEAK

(Apalkiro)

Gizarajo orrek, mundo onetatik joan baiño lenago, bere animaren gauzak zuzendu bearko ditu, eta nere eginbearra da berari laguntzea, eta zuena, neri lan onetan eragozpenik ez jartzea; kristau izena alperrik eraman nai ez badezute, beintzat...

AXARI

Ori geitxo eskatzea da. Limosnakin konforma zaitetz.

FRAILEA

Kristaua moroa bezela bialduko zenduke beste mundura..! Orretarako egiten dezute moroen kontra burrukan..?!
T. JAUNA

Ez, Axari, orretan ez dek arrazoi... Bere eskaria bidezkoa da; kristaua ez da moroa, ezta txakurra ere. Urkatuko badet ere, eriotz ondorengo kalterik egiteko

eskubiderik ez det.

AXARI

Nik ez nioke utziko.

T. JAUNA

Nik, bai.

(Morroiari)

Lagundu kartzelara.

OFF/. Jauna eta Axari alkarri begira, biak bakarrik. Kopetillun dago Jauna eta bere bekokiko zimurrek barru-barruko bezkak agertzen dizkigute. Axari, berriz, mutur-zorrotz.

AXARI

Jaun biotz-bera, zergaitik ez dezu inpernura botatzen! Ori ere zeure esku dezu.

T. JAUNA

Oker asko egin ditut nere bizitzan; baiña, orrelakorik ez. Gizonaren azken ordua bat dek.

AXARI

Bigunegi ari zera jokatzeko gure etsairik txarrenarekin.

T. JAUNA

Ortik naikoa degu. Eseri gaitzen eta esan nola egin dituken ainbeste gauza, ain aguro. Abereak agindu eta ordeztu gudariak prestatu?

(Jartzen dira maiean bata bestearen aurrean)

24/-Gaztelutik kanpo. Egunez.

off/. Goazen atzera Axaririk gaztelutik irten duanean zer eginduen jakitera. Zaldian doa Lazkanoko bidean, baiña basoan sartzerakoan, ara or nun datorren Katagorri zaldia leertu bearrean. Alkartu dira biak basoaren sarreran.

KATAGORRI

Emen nator ni presaka eta Lazkanora bueltatu bear det, nere aldeegitearekin aortu baiño lenen.

AXARI

Oraintxen ninjoan zuenera, ango berri jakiteko asmoz, baiña zorionean zu etorri zera gurera. Agureari gezurra esan diot, alegia, Semenoren truke ganadu-taldea eskatu degula...

KATAGORRI

Itz bietan esango dizut gertatukoa: Semeno Tiebasko bidean dala entzun dutenean, bereala gudariak prestatzen asi dira; baita Larrea eta Berastegiko lagunei laguntza eskatu ere. Laister izango dezute

berealdiko erasoren bat. Kontuz ibilli eta besterik gabe, banoa ni etorri naizen bidetik. Agur.

AXARI

Agur, Katagorri eta esker mile. Alkar ikusi arte.

(Katagorri basoan sartzen da etorri dan lekutik.)

(Kamarak eman beza alkarte onen berri osoa.)

25/-Gazteluko gela berriro.

(Tiebasko Jauna eta Axari ebagi degun alkarrizketan)

AXARI

Semeno nun zan jakinda gero, esan nizun bezela morroi bat utzi nuen Katagorriren etxean, andik bi egunera Semenoren truke abere-taldea eskatuz...

T. JAUNA

Eta?

AXARI

Beiak agindu bai, baiña bitartean gudariak prestatu... Orregaitik etorri da Katagorri...

T. JAUNA

Benetako axaria aiz i.

AXARI

Baztarretan lagunak izatea bezelakorik ez da. Orra gauzak errez asko egin...

T. JAUNA

Orrelako bururik ez dek aspaldian beste bat jaio...

AXARI

Alaz ere... ez didazu alabarik emango..? Zer geiago nik egireterik nai dezu..?

T. JAUNA

Lore ez dek ire zale...

AXARI

Arren baiezkorik ez det nik bear; zurea nai det nik. Zure alde eginditudanak egin eta nere belarriak ez al dute sekulan zure baiezko ori entzungo..?

T. JAUNA

Loreren biotza beartzerik ez nuke nai... Ire zale ez dek bein ere agertu eta, orain gutxiago...

AXARI

Susmoa artu diot bai... Orretarako ekarri al degu urde ori..?! Eskerrak biarkoa izango duela aizkeneko eguna... Orreri eskerrak! Banoa berarekin aurrez-aurre kontua garbitzera.

T. JAUNA

Frailearekin egongo da bere lanak egiten...

AXARI

Dagoela. Lenago ere esan dizut txakur bat bezela balduko neukela nik ori beste mundura.

26/-Goiko solairuko kartzela. Argi-nabarra.

(Burnizko ziriekkin egindako atea du kartzelak. Ateondoan kartzelzaiña krisaillua aldamenan duela. Argi motela, nabarra. Atearen ziri artetik frailea ikusten da eta bere aurrean belauniko Semeno bere pekatuen aitormena egiten. Ez ditu zaindariak dagoen tokitik ikusten. Fraileak eskuak askatu diozka Semenori eta, gonak jasota, gorputzean bildurik zekarren soka luzea askatu du eta Semenoren atzetik gorde. Jaikita atera dator)

FRAILEA

Tira, gizon, iriki aidazu atea.

(Kartzelzaiñak krisaillua artu eta urbiltzen zaio)

ZAIÑA

Egin al dezute..?

FRAILEAK

Onek egin ditu bere egitekoak.

ZAIÑAK

Biar goizean urkatuko omen dute...

FRAILEA

Gizarajoa...

(Kartzelzaiña, krisaillua eskuan, atea itxizten ari dala, eldu dio fraileak atzetik, eta, belauna bizkarrean sartzen diola, etzan du lurrean aoz-gora. Semeno datorkio laguna eta bien artean lotu dute. Krisaillua erori da lurrera eta argia itzaldtu. Baztarrak illunduta. Zapi bat ipiñi diote aoa estaltzeko, ta barrura sartu dute Semenoren orde. Kartzelako atea itxi eta ateako giltza jaso dute.)

Leioa eskubitik daukagu, Semeno. Bizkor ibilli.

SEMENO

Lotu dezagun soka kartzelako ateari. Nora begira dago leio au?

FRAILEA

Mendi aldera. Ariztian ditut zaldiak.

(Fraileak bere kapuzai luzea kendu eta eskubiko leiotik beera dijoa sokatik zintzili. Semeno zai dago noiz bere laguna lurrera iritxiko. Lurrengaiñean kartzelzai-

ña biraka dabil, loturetatik bere burua askatu nairik. Semeno urduri leiotik begira, lagunak seiñalea noiz joko... Zurubian gora argia dator eta Axari maldizioka. Axari agertzearekin batera Semeno izkutatatu da leiotik beera. Presondegiko atetik kartzelzaiña falta dala ikusirik oska asiko da:)

AXARI

Eneko! Eneko! Nun zera?

(Aurrera doa ateraiño eta barruan kartzelzaiña ikusten du lotuta) Zatoz ona biraka gorputzari eragiñaz... Orrela... Onuntzago oraindik... (Aistoarekin loturak ebagitzen dizkio eta aoko zapia kendu)

Zer da au...?!

ZAIÑA

Leiotik iges...

AXARI

Aspaldi..?

ZAIÑA

Oraintxen, zu agertu zeranean...

AXARI

Madarikatua..! Ez dik alde egingo urde orrek..! Ezta fraileak ere..!

(Axarik ez du astirik artu kartzelzaiñari ateak irikitzeko. Zurubian dijoa garraxika) Jauna! Jauna! Jauna!

27/-Gazteluko gela berbera. Eguna aurrera doa.

OFF/. Axari kartzelara joan dan ezkeror emen daukagu gure jaun au oso kezkatu-rik bere buruarekin eztabaidan:

T. JAUNA

Bai, zorrak ordaintzeko garaia elduko zan... Bizkorra, leiala, zintzoa, oberik eziña orain arte. Biotz errea agertzen du aldietan; baiña, bere saria irabazita dauka... Lorek ere etxearen alde zerbait egin bearko du... Axarirekin ez duela nai..? Eta, zer egingo diogu, ba..? Gogozkoak ez ditugunak ere egin bear izaten dira mundu onetan... Ateraldi gogorak ez baditu gero Lorek..! Semeno il bear degulako negar..?!

(Asarre)

Eta zergaitik gure alabak maitatu bear du gure etsaien semea..?! Zoratu egin zait. Zergaitik..? Baiña, zergaitik..? Zergaitik, ordea..!

(Bere buruari eskuakin euzten dio. Burruka larria darabil bere barnean) Kezkatu-rik nauka bere samiñez... Amarik gabe geldi-

tu zan aurtzaroan eta arrezkero neroni izan nazaio aita eta ama... Bera det nere posik aundiena...Beste seme-alaberik ez det... Neronek ere gogorra egin diot nere aurretik bota dedanean... Berotuta nengoan eta ez nekien zer egiten nuen ere... (Axari sartzen da jaunaka)

Zer dek?

AXARI

Madarikatu alenak! Infernuak eramango al ditu aurretik fraile guztiak bizi-bizirik! Gudariak azkar..! Zaldiak prantatu bear dira..!

T. JAUNA

Baina; zer dek..?

AXARI

Iges egin dutela biak!

T. JAUNA

Ara, or dator kartzelzaiña. Berak argituko dizu nola izan dan. Ni banoa aien ondoren. Ez dute, ez alde egingo.

(Axari badoaz arin-aranga eskeilleretan beera gudari birekin, zaldien billa)

T. JAUNA

(Aurrean bildurturik dagoen kartzelzaiñari)

Zer gertatu da?

ZAIÑA

Iges egin dutela biak...

T. JAUNA

Orrenbeste banekien nik ere...

ZAIÑA

Presoa aitortu ondoren, fraileak irten du barrutik eta atea itxitera ninjoala, atzetik eldu dit eta bien artean lotu naute...

T. JAUNA

Zergaitik ez dek garraxirik egin..?

ZAIÑA

Aoa estaltzen zidan eskuarekin; nik ortzaka ere ekin diot atzaparretan, baiña alperrikakoa izan da, ez du bere eskurik nere aotik kendu lotu nauten artean... Gero leiotik iges egin dute...

T. JAUNA

(Kartzelzaiñari)

Zoaz etorri zeran bidetik.

(Bere kolkorako)

Ederra egin diagu... Lore dala eta ezdala, ia xamurtu zitzaidan biotza... Oraingoan biak urkatu dizkiat, frailea eta Semeno.

Tiebasko

28/-Gaztelu-ataritik mendira. Arratsaldez.

OFF/. Axarik dozenerdi bat gudari bildu ditu, zaldizkoak eta badoaz gaztelutik igez egin dutenen ondoren...

(Gaztelutik basoan sartu arte) (Euren aurretik Frailea eta Semeno ikusi...)

29/-Lazkanoko gaztelua. Epai-gela. Egunsentian

OFF/. Garzi Lupiz, Lazkanoko Jauna, goiz jeikita dabil, Semenoren berrien zai. Leiotik begiratzen du tarteka. Urduri dago. Gudari taldea erne dago gazteluan Ataungo bideari begira. Bi zaldun datoz eta goiko almenatik abixoa entzuten da:

Badatoz! Badatoz!

Gaztelu osoa esnatu da. Jeitxi da Garzi Lupiz atarira morroi, neskame eta gudariek. Emen dira zaldunok. Zalditik jeitxi diranean aitak semea besarkadutzen du.

30/-Gaztelu-atarian. Eguna argitzen.

GARZI (L. Jauna)

Ongi etorriak Semeno eta Garziaitz. Epaimaia antolatu berriro. Epailleak bildu eta ekarri Otxoa ere.

(Auek denak morroiari dietza. Gero Semenori)

Onik zatoz? Bizirik, beintzat. Nola tratatu zaituzte Tiebasen?

SEMENO

Gaizki eta ondo.

GARZI

Nola? Nola? Gaizki, bai; baiña, ondo zeiniek an?

SEMENO

Alabak. Badu bat, ille gorri eta azal beltzarana...Aretzek ondo.

GARZI

Arritzekoa da kabi aretan maitasun lorenik emetzea...

SEMENO

Ba, alaxe gertatu da, aita.

OFF/. Badoaz guztiak gelara, goiko solairura. Bitartean dena da Semeno agurtzea... eta bizkarrekoak ematea. Maiekoak beuren tokiak artu dituzte.

31/-Gelan.

GARZI

(Gudariei)

Ekarri Otxoa.

(Badakarte bi gudarien erdian) (Maiaren

ertz batean Garziaitz eta Semeno lekuko bezela) (Bieri esaten die)

Ona emen salataria ote dana. Zuek Tiebastik berririk ekarri dezute?

SEMENO

Gaztelu artako ordezkariak esan zidan Albitxukoa zala salataria; baiña, nik ez nion geiegirik zinistu, asieran beintzat; gero, ordea, an ikusi nuen onen semetxo bat. Bertako alabak erakutsi zidan.

GARZI

Bai, aitortu du semea lapurtu ziotela gau batean, zu arrapatu baiña bi egun aurretik.

SEMENO

Nik ez dakit egia zer izango dan. Albitxukoa zala salataria, ori bai esan zidaten eta onen semetxoan an dala, ori ere egia da.

GARZI

Emen baditugu beste bi gauza susmoa sortzekoak: diru-poltxa eta Tiebasko ezpata bat.

SEMENO

Tiebasko ezpata badezute, egia da ango ordezkaria Albirxu baserrian izan dala berak aitortu bezela.

GARZI

(Garziaitzeri) Ik badek ezer esateko.

(Oitura bada euskaldunen artean senitarte-koak zuka itz egitea, emen aitak semari egiten dion bezela) (Garzik Semenori, alegia).

GARZIAITZ

Ni lenengo Tiebasko gazteluan sukaldera sartu nintzan, limosna eskean eta an berriketan ari giñala umetxo bat ikusi nuen eta Lazkanokoa zala esan zidaten. Ia zetarako zeukaten an, galdetu nien? Nagusia engañatu ez zezaten...

OTXOA

(Semenori) (Triste eta zearo joata)

Nik ez zaitut salatu, Semeno, iñundik ere ez.

GARZI

Ik salatu ez badek, nork salatu dik..?

OTXOA

Nik orixe ez dakit; baiña, ni ez naiz izan...

GARZI

Susmo osoak iregan dituk. Emen ez dago besterik.

(Maikoeri)

Proba geiago bear al dituzute..?

MAIKOEK

Ez, jauna.

GARZI

Biar gorpu izango aiz Tiebasko pagadian. Nere eskutik urkatuko aut, jakin dezaten jakin, Lazkanoko Jauna nor dan. Ondo esan al det'?

MAIKOEK

Bai.

EZKER-ALDEKO JUEZAK

Il bedi Otxoa traidorea!

DENAK

Il bedi!

(Otxoa daramate bultzaka gudariak, aurregia malkoz, lear eginda...)

OFF/.Lazkanoko Jaunaren asarrea ez da baretu, bere semea bizirako lortzeagaitik. Semeno urkatzeko asmoa bazeukaten eta orixe ez dio Tiebasko agureari barkatuko sekulan. Ez orixe. Bere semeari lepotik elduta, badoa gorrotoa asetzera. Marmarrak bakatu dira eta Katagorri gel-ditzen da bakarrik.

KATAGORRI

(Beazunezko irriparra ezpaifetan)

Bete diat nere gogoa eta biar goizean urkatuko dute... Biar goizean... gaur bertan izan balitz obe!

(Ixil-unea)

Ni orrela arrapatu banindute..!? Baiña, nik burua argi. Eta, gureak Tiebasko gaztelua burrukatu eta ni naizela jakingo balute..? (Ezpaifetako irriparra izoztu zaio)

Aitzakiren bat ipiñita, alde egin bearko det nik emendik...Ni izan naizela jakiten badute, ez nator geiago; bestela, berriz, emen izango nauzute berriro... Agur Otxoa, emendik aurrera ez diat ire itxalik eraman bearko... Putreak ire aragiak janda, ezurak zuritzen diranean, orduan joango nauk Tiebasko pagadira iri agur egitera... (Alde egiten du gelatik)

MORROI 1

(Gela txukuntzera bi morroi datoz, asiera-koak)Esaten nian nik, ez dagoela iñorekin fiatzerik. Otxoa oker bidetik zebillega esan zidan aurrez Katagorrik.

MORROI 2

Berarekin ere ez zegok geigi fiatzerik. Orrek bi arpegikera zeuzkak.

MORROI 1

Nik ez diot bat besterik ikusten.

MORROI 2

Or uzten dizkik Otxoak umeak azitzeko. Ume erugabeak. Ez zaidak buruan sartzen aita erudun danik. Ain ona eta jatorra oan..! Ain zintzoa..!

MORROI 1

Ona, zintzoa eta jatorra..! Arrane-arranea..! Oren zintzotasunak noraiñokoak diren ikusita zeok. Juan-Zuri, besterik ez.

MORROI 2

Emengo benetako Juan-Zuri Katagorri dek...

MORROI 1

Irudipenak...

(Adar-otsa aidean)

Gure Jaunaren asarrea baterenbategi ordainduko du. Tiebaskoak astinduko ditu...

MORROI 2

Tiebas urruti-xamar dago eta bien bitartean ez zaizkio etsaiak faltako...

MORROI 1

Tiebasen ezer egiten ez badute, Onako torrea erreko omen dute Burundako sakonean...

MORROI 2

Burundako baillaran ganadurik ez da faltako bei eta zaldi...

32/-Lazkanoko gaztelu aurrean. Illar-gibete.

OFF/. Adar-otsa berriro Lazkanoko inguruetan. Gudariak datoz alde guztietatik oñezko eta zaldizko. Illunabarrarekin batera bildu dira osteak gaztelu-fortalezara. Orts-garbi eta illargi-bete. Kantu zaarrak diona:

“Argizadi ederra
argi egidazu
Naparroko bidean
ioan bearra nauzu...”

Semeno eta Borjaren erraiñuak alkarizketan baztar batean osteak nola doazen begira. Joanik dira eta geroak zer ekarriko duen, jakiteko gaude. Gauza onik ez: sotiña eta negarra, odol-ixurtze eta eriotz-neke mingarriak. Anai-arteko burruka. Senide-arteko eriotz. Iñoiz eta gaur. Beti berdin euskaldunen historian zear...

33/-“Cámara de Comptos”. Iruñea. Gaez.

SEMENO

(Semeno eta Borja alkarizketan) (Liburutegi zaarra) (Semenok eskuetan liburu incunabile bat du)

Tiebasko gaztelurik ez genduan menperatu, baiña bai galera ederrak egin Burunda eta Aranaz balleretan...Eriotzak egin eta ganadu ugariak arrapatu. Orrenbestez nere aita Garzi baretu zan, baiña napparek ez ziren bat-ere baretu.

BORJA

Eta, zer egin zuten?

SEMENO

Zuek egin dezutena: gure aurka etorri. Ona ser dion liburu zaar onek: irakurri zak.

BORJA

Onela asten da: “Compto de Johan Garsia de Reta, Merino de Pamplona, Johan Iñiguiz de Urssua Notario de la Curia, y Sancho de Licaracu sirviente de armas, diputados por el Señor Rey a Ipuzcoa contra los de Lazcano...”

SEMENO

Iru zaldun oiek, gudari oste aundi baten buruzagiak, bialdu zituan Erregeak Ipuzkoara lazkanotarren aurka...

BORJA

Bai, emen dakartzki xeetasun guztiak: Milla eta larogeita amasei gudari oñezkoak, ogeita amazapi zaldunak bakoitza bere oñezko lagunarekin... Burnizko zoiñekoak gudariantzat eta fortalezaren ormak apurtzeko, “ingenios de batir”, aariak, alegia.

SEMENO

Segurako errian ipiñi zuten euren kuartel jenerala: Alsasutik Zegamara eta emendik Segurara. Zuek ere berdin jokatu dezute: zuek Ataundik eta beste osteak andik sartu dira Beasainera eta Olaberriatik Lazkanora... Burruka azaroan asi zan, 22an, urtea 1330... Tiebastik etorri eta urtea baiño lenago...

BORJA

1331an Garssia de Aguirre bialdu zuten Panplonara Gobemadoreari albiste au ematera: “quod navari expugnauerant fortalezan de Lazcano”: napparek, alegia, Lazkanoko fortaleza burrukatu zutela...

SEMENO

Orra gure etxearen ondamendia, ire lagun napparek egiña. Baiña, gu mendean ego-

teko ez gaituk jαιο. Andik lau urteetara, 1335an, zer egin genduen badakik..?

BORJA

Ez dakit ezertxo ere.

SEMENO

Nere anai Lope-Garzi, Lazkanoko Jaun berria, izendatu zuten Gipuzkoako Kapitán Jeneral, Kastillako Errege Alfonso XI garrenaren mendean...

BORJA

Bai, ori badakit. Garibay historiazaleak esaten du ori.

SEMENO

Nere anaiak, Kastillaren laguntzarekin, gipuzkoarrak bota zitun Naparroan zear, i orain Gipuzkoara etorri aizen antzera. Zenbait inguru zanpatu ondoren, Pamplo-nako Merindadea erre eta kiskaldu genduan. Ansa gaztelua menperatu eta izugarrizko aberastasunekin, etxera berriro... Orduko zaurietatik il nintzan eta arrezkeroko berriak ez dakit, i gure artera etorri aizela besterik.

(Ke-artean desagertzen dira)

34/-Lazkanoko Beneditarren aldara. Lañoartean.

(Semeno eta Borja) (Aldaran Iñigo Loiolako Amadisen antzera jantzita)

BORJA

Semeno, asarre bizian ekin diak naparrekin etorri naizelako; baiña, ez dek artarako arrazoirik.

SEMENO

Ezetz? Ez al diat naiko garbi erakutsi gure kondaira osoan naparrekin etsai ibilli gerala..?

BORJA

Zuek, ordea, Kastillan aldekoak zifnezten.

IÑIGO

(Aldaretik paje-jantziekin)

Ori, ori! Semenok arrazoi!

(Laiño-artean bakoitza bere kutxara eta Iñigo sotanarekin)

35/-Lazkano. Beneditarren biblioteka. Gaueko amarrak.

IDAZLEA

(Lo zegoen idazlea esnatzen da. Poltxikoko erlojuari begiraten dio) Amarrak! Ez det lo gutxi egin... Oraintxen izango dagerraren berri ematea.

(An inguruan dagoen radioari eragiten dio)

RADIOA

Radio Nacional de España. Camino de la victoria. Parte de guerra:

El día de hoy aviones rojos procedentes del mar, a las órdenes de José Antonio de Aguirre, han destruido e incendiado Gernica. Nuestras tropas prosiguen su avance incontenible hacia el cinturón de Bilbao (Marcha Real emeki)

(Kamara Picassoren **Gernika** laukira) (Onen erdian agertuko da **AMAYA** itza).

Eta. NOIZ ARTE?

SEMENO

Baiña, naparren kontrakoak..!

BORJA

Ni etorri naiz Kastillaren alde, zuen odolekoa naizelako.

SEMENO

Zer dala-ta naparrekin buru-bat eginda..?

BORJA

Zuen aurka etorri naiz Kastillarekin bat egin nai ez dezutelako...

SEMENO

Baiña, zergaitik naparrekin batera gure auka..?! Orixe ez diat sekulan barkatuko!